„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Георгијевића на главној пијаци.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 76. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 15. МАЈА 1892. ГОДИНА XXVII.

ГЛАВНИ УРЕДНИК: СТЕВАН ЈОВИЋ. | ВЛАСНИК: СЛАВКО СВЕТ. МИЛЕТИЋ. | ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: АНДРИЈА ПЛАВШИЋ.

ВОЈЕНЕ ВЕЋБЕ У СРБИЈИ.

Новинарство је тројнога савеза, као бајаги, забринуто због „велике узрујаности“, која влада у бугарском новинарству због тога, што је српска влада за овогодишње војене вежбе изабрала дистрикт пиротски, па вели, да је та узрујаност врло разумљива већ и због тога, што су се и у самој Србији подигли многи гласови, који влади приговарају, што је она за добро пронашла, да те вежбе удеси баш на бугарској граници. (А који су то гласови у Србији? Њезиних највећих душмана и ако рођених синова!) Оно, новинарство тројног савеза, примећује, да су разлози за ту одредбу неразумљиви. Истина, вели, да српска војена управа тврди, да је околина Пирота као створена за маневре, но код таквих одредаба треба узети у рачун и политичке обзире, па је требало све уклонити што би иколико могло бити сумњиво бугарскоме комшији. Оно, истина, признаје, да Србија нема новаца за „велике пројекте“ и да јој је потребно да најпре поради да се „привредно консолидује“ — али — али, ипак није требало „изазивати“ комшију.

Ето, тако говори новинарство тројнога савеза, а ми ћемо и ако нисмо ни мало обавештени о намерама и разлозима српске владе, који су је руководили да војене вежбе удеси баш у дистрикту пиротском, казати наше мишљење у тој ствари, ево, овако:

Србија граничи од севера са земљама угарске круне, од истока с Румунском и с Бугарском, од југа с Бугарском и Турском а од запада с Босном и Херцеговином, те са Новопазарским санџаком. И пошто Србија није велика држава, то је јасно: да она ма где у својем подручју удеси војене вежбе, њезина војска, увек и на сваком месту, не би била врло далеко од граница свих њезиних суседа. И онда, ако би сваки њезин сусед могао с разлогом приговорити, да он не воле, да се те вежбе одржавају близу његових граница, до каквих би се онда апсурдних консеквенција (сакатих последица) дошло са таким приговорима? Дошло би се до тога: да се српска војска у опште вежбати не би смела. А може ли ко паметан такво шта захтевати данас, где се све војене управе у Европи на врат на нос журе, да своју војену снагу чим боље и чим јаче усаврше?

Господа Бугари могу да шиљу свој војени ђенералштаб да проучи прилике на српско-бугарској граници, они у исту циљ шиљу тамо чак и питомце своје војене академије а баш ових дана путује уз српску границу у поучне цељи и ђенералштаб аустро-угарске војске — а само Србији не би било дозвољено, да она своју војску вежба онде, где се њој то најприкладније чини. Да, да, Србији и баш само Србији требала би увек да буде спремљена једна — Сливница!

Да Бугари вичу, та то није никакво чудо; они, одкад је преузео владу тамо Стамбулов, вичу на све и на свакога. Они вичу на Европу што неће да призна њихова назови-кнеза, или боље господство Стамбуловљево. Они вичу на Русију да она мучки убија „њихове најбоље патриоте“. Они вичу на Турску, да је она мли тава према Русији или, још горе, да је чак с њом и споразумна. Они вичу на Зихни пашу у Солуну, што је малчице приглед ао на прсте Бугарима у Маћедонији. Они не могу опростити Румунима што су им „отели“ Добруџу — — па није онда ни чудо да вичу и на Србију, што она хоће у својој рођеној кући да буде сам свој господар. Или су Бугари и збиља тако вртоглави да мисле: да ће српска влада себи дати командовати из Софије што и како ће да ради?!

То је заиста смешно, па кад је смешно, какво изгледа новинарство тројнога савеза кад таке смешне ствари узимље под своју заштиту?

Србија, одкад с њом управља влада, која је произашла из крила радикалне странке, није никоме грозила, није сметала ничијем миру, она је показала најбољу вољу да са свима својим суседима живе у најбољем миру. Ено братимљење српске и румунске омладине, ено расправе о регулисању Дрине, ено посете на царском двору у Ишл-у, ено преговора за трговачки уговор, ено поступања са бугарским емигрантима а има тога још и више.

Па шта се хоће онда са Србијом? Она је независна држава, она има право да у својој кући ради шта она хоће, па према томе ће она поступити не обазирући се на ничију вику. Она не прети никоме, она се само спрема као и свака држава да ју не затеку не приправну ма који евентуалитети — а да тако ради то је са свим оправдано и паметно и ми јој то само одобрити можемо, као што јој то мора одобрити сваки непристрастан човек.

Ето, то имадосмо ми рећи с наше стране према нашој новинарској дужности, да се осврнемо на све, што се у свету догађа важнијега.

Нови Сад, 14. маја.

На наш чланак у бр. 72. од прошлог петка „Г. гроф Куен-Хедервари — прети“, нашао је г. гроф за добро да изађе из своје резерве па нам у бр. 117. званичних „Narodnih Novina“ поручује, ево, ово:

„Novosadska „Zastava“ od neko doba piše u smislu, kao da preuzvišeni gosp. ban grof Khuen-Héderváry inspirira članke „Bosnische Post“. Poznato je medjutim, da preuzvišeni g. ban ne samo ne stoji u nikakovom savezu sa rečenim listom, već da taj list inspiriraju elementi, koji posvema protivnu politiku tjeraju, nego preuzvišeni gosp. ban. Pošto i djela i čini preuzvišenoga gosp. bana obaraju tako očite tendencije tih elemenatah oko lista „Bosniscke Post“, držimo, da je posve suvišan naročit dementi, da preuzvišeni gosp. ban ne stoji u nikakvoj svezi sa članci pomenutoga lista, koji se bave sa stranačkom politikom u Hrvatskoj.“

Ето, то нам поручује г. гроф и ми познавајући га каваљером, не само по наслову него и на делу, морамо да му верујемо. Но ипак треба у ствари да речемо ово:

Г. гроф је у тесним, врло тесним односима са кр. угарском владом, у тако тесним, да он ни у строго автономним стварима краљевине Хрватске, Славоније и Далмације не чини ништа, на што није приволела та влада. Та он чак није хтео ни да распише изборе за сабор, док се није с њом споразумео о времену и начину, како то треба учинити.

Госп. плем. Калај јесте члан т. зв. „заједничке“ владе, која је у свом пословању везана на приволу аустријске и угарске владе и њезини чланови могу се одржати на власти само дотле, док имају ту приволу — иначе морају одступити. Па кад је томе тако и кад г. Калај у име аустријске и у име угарске владе управља Босном и Херцеговином и кад је целом свету познато, да је орган г. Калаја „Bosn. Post“, онда ми просто не разумемо изјаву г. грофа Куен-Хедерварија: „да тај лист **инспирирају елементи, који по све противну политику терају, него преузвишени г. бан!**“

Сад, ако ово стоји, онда треба да упитамо:

1.) или је т. зв. влада „заједничка“ (а у њој г. министар Калај) јача од владе угарске, која је заштитница г. бана, и то тако, да она („заједничка“ влада) просто може терати политику са свим противну намерама владе угарске а по томе и бана краљевине Хрватске, Славоније и Далмације;

2.) или су и „заједничка“ и угарска влада са свим споразумне у погледу њихове политике према окупираним земљама, а бан краљевине Хрватске, Славоније и Далмације и ако није споразуман с том политиком, тако је слаб и подређен, да његов глас просто ништа не вреди?

Ако је прво, онда не знамо, на којем основу почива уставни организам у аустро-угарској монархији — а ако је друго, шта вреди автономија краљевине Хрватске, Славоније и Далмације, па према томе не би било оправдано, ни да се влада у Загребу назове филијалом угарске владе; то би било просто једно одељење будимпештанске владе, а бан један једноставни началник тога одељења!

Молимо, да нам се то разјасни, па онда ћемо тек моћи рећи коначни наш суд у тој заиста загонетној ствари: да је бан, као јавна личност и представник угарске владе, „пријатељ“ Срба, а министар г. пл. Калај просто неће ни да зна, да има Срба у аустро-угарској монархији.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА.

Невесињско поље, 8. маја.

Црвен сам ти, брате уредниче, као планинка! Ја ти оно реко, да ћу ти се чешће

ЛИСТАК.

БРАНКО У РОПСТВУ
У ФРАНЦУСКОЈ
ГОДИНЕ 1859. ПОСЛЕ БИТКЕ СОЛФЕРИНСКЕ.

(Истинити догађај.)

(Наставак види број 72-и.)

Варош је Милано ванредно лепа и дивна, прави украс земаљски; не зна човек шта пре да погледа: да ли оне дивне зграде и палате, или оне украшене и правилне улице, с оним богатим и искићеним трговачким радњама и излозима?! Све је то у хармонични склад доведено и удешено, да је реткост видети и по већим европским варошима, такве дивоте и красоте!..

Но једну особину има варош Милано, што нема више нигде на земљи. Богородичина црква у Милану превазилази све цркве у свету; она је тако сазидана, ма је погледао с које год стране, дивити се мораш оној уметности и вештини, што је у стању била вешта рука занатлијска, да створи помоћу науке и знања! На цркви тој има 365 торња и торњчића; колико је у години дана, толико је и торња на њој. На дну од крова свуда су стубови начињени и утврђени, и на сваком стубу торњ је начињен и сазидан, међу стубовима с једне и друге стране од доњег крова уздигнути су и изведени су сводови над површином крова преко цркве, те представљају полукруг над кровом црквеним, на свој црквеној дужини изведени су онакви сводови у неколико редова. На сводовима свима изидани су торњи један поред другог, у малом растојању раздалеко, цео црквени кров начичкан је од самих торња. С'лица напред при уласку у цркви ту је један главни торњ, који све остале торње надвишава у високој висини. На крову горе на цркви поред торња има шеталиште, где свет може да посматра са оне висине целу варош и њену целу околину у наоколо.

Варош је велика, некадања престоница краљевине Ломбардије, броји 180.000—200.000 хиљада житеља, све сами чисти Италијани.

Четврти дан нашег борављења у оној кули, добијемо заповест да идемо на железничку станицу. Одвојише наше заробљене официре од нас, и ми дођемо на станицу. Кренемо се железничким возом, и путујући доспемо до вароши Новаре, која лежи у Пијемонту.

Новара је историска варош постала од год. 1849., тамо беше одсудна битка међу Аустријом и Пијемонтом. Тамо је маршал ћесарски гроф Радецки, по народности Чех, Пијемонтезе потукао до ноге, и принудио их је, да мир закључе.

Из Новаре дођемо на станицу вароши Александрију, ту је велики град Пијемонтезки, који је прилично удаљен од вароши, ту су нас дочекали на станици Кошутови изасланици, један пуковник и два нижа официра, који су као емигранти мађарски од године 1848. емигрирали. Заповедише нам да из железничких кола силазимо доле у станицу. Тамо смо се у неколико редова устроили. Тамо нам се јави, да ко хоће од заробљених војника, да ступи у мађарску легију биће одма ослобођени, и да ће сву слободу подпуну уживати. Они који хоће нека се издвоје на десно од осталих. Стотинама су отишли из наших редова у мађарску легију, а ми који нисмо хтели с њима да идемо, вратили смо се у железничка кола натраг, и чекали смо шта ће с нама осталим да буде.

Кроз један сат чекања на станици, крене-мо се даље, нутовали смо дуго кроз многа села и варошице, који висином беху горе по брда и по подножју истих лежали, кроз који је железнички влак јурио, стигнемо пред вече на станицу вароши Ђенове.

Са станице ђеновске пођемо пешице до морског пристаништа. Доста смо дуго пешачили докле смо тамо стигли. У пристаништу беше много трговачких лађа и пароброда и чекали смо где ће нас сместити и куда ће нас даље однети. Уђосмо у један велики пароброд где може неколико стотина људи стати у њега. Тамо и преноћисмо.

Варош Ђенова лежи половина на једном високом брегу, којих се одсечно спушта доле у средиземно море. Друга половина вароши лежи на подножју истог брега и пружила се доле по таласастом земљишту, која је велики обим заузела. Варош стара и историчка, та ко незна за Ђеновску републику која је у старо доба онаку значајну и знатну светску улогу одиграла, она је на више мора са њеном флотом доста снажна била, а највише је са млетачком републиком ривалисила.

Варош је по старој архитектури устројена и сазидана, у њој има више високих зграда од неколико ката изидано, у опште се може рећи да је стара варош, која у себи има много историчних знаменитости. Из свога прошлог цветања и када је на врхунцу своје моћи и славе била и трагове за собом оставила.

С пароброда где су заробљени ћесарови војници били, посматрали су варош Ђенову, која беше скоро у самом пламену од ноћног осветлења. Тихо вече беше и пријатан ваздух са површине морске долазаше, те се не прохтеде ни једном војнику на пароброду да одмах спава.

На површини морској указа се око неко доба ноћи, неколико десетина чамаца и гондола, са буктињама беху осветљени, те пловише по тихом и глатком мору. Свирка и певање из чамаца допираше до наших ушију оне дивне и красне мелодије, које се могу само тамо у Италији чути.

Безбрижан свет, а са радосним извешћем са бојног поља, даје ћесарија била надбијена и тучена у свима борбама, пливали су од радости и у нади уживаху, да ће Италија бити од њиховог крвног душманина ослобођена и уједињена, није ни чудо што су онако весели били, и до неко доба ноћи уживали.

Одавна је пола ноћи прошло, када је једна по једна гондола или чамац са морске површине нестајала и у вароши се повратила натраг. Мир тишина свуда на мору настаде, те и војници са разним осећајима ону ноћ на пароброду проведоше.

У јутру рано пароброд се крене из пристаништа Ђенове. Дан беше диван и красан осванув, милина је било путовати по глаткој и тихој површини морској. Ма да нисам са свим био потпуно здрав, ипак никада нећу заборавити, докле год будем живео, на ондашње моје путовање из Ђенове у Француску. Ја сам тада потпуно уживао и одао сам се са свим безбрижно мојој уображеној сањарији, да сам ипак срећан што сам жив остао, и неби оваке наслаге уживао, што сам онда у моме путовању. Мени је особито годило и био сам задовољан са судбином мојом.

Посматрао сам с уживањем оне дивне плаве морске таласе, који се образоваше од сливајуће водене масе са паробродских точкова, те се у даљини таласаше и њихаше и један другог преливаше и сливаше и у далекој да-

јављати, а ето прође богме доста времена, па од мене ни абера, нити гласа. Мислиш болан да сам ти се усјео, као св. Гргур у латинску коризму? Јок ефендум, тако ми лијепе вјере православне, и часнога крста — са три прста! Већ знаш, море брате, тамо видим ја имаш посла и про брка а ја ко велим, не било примјећено, кад хоће људи да енгленишу о некаковим изборима пусти их Еро, није вакат, да се уплећеш као ждријебе пред руду. Ама опет да те нешто питам. Чему се, до бијеса „Застава“ бори за Српство а против „српског клуба?“ Да није тај клуб објесио само фирму, као Чива пред дућаном рекламу? Е, ако је тако — све им је просто, али не било им просто ни овога ни онога свијета што потрзају српско име тамо и вамо, да њиме покрију дјела своја. Ама да, бива све по моди... а ја ти вељу, уредниче драги, лупај ти клубаше а клони ми се капуташа, јер а вјера а Бог, капуташи све се некако изврголе, па хоће ли, па неће ли околишају а аман ти српски образ, кад сарукаш опанком стругне ту нема друге: јал иди право, мајка ти стара, јал сиктер доле!!

Него доста сам ти причао, да ти се исприча м. Причања су души посластице а моја су ђаволу за зачине — па хајде да ти енгленишем онако ха — по нашу! А кажу ми, наше и ваше једно те исто. Ви по радикалски у очи крешете: бутум газда лопов си па лопов, а ми по херцеговачки: Јок ефендум нијеси поштен јер нијеси ни од ђеда поштена! Знаш ли, брате, стар сам ти и тјелесно изнемого — не могу што но ријеч ни преко кутњег прага. Убила ме хрђа и невоља, па ти се опет некако довучем и ја ту скорице до Мостара и видјех чудо невиђено. У нас ти овамо ћирилова слова и лијепи красни српски језик, усред српске Тоскане, ударили на триста и једно чудо. Ено ти на железници „Позор на влак“ — па ти на средњој улици стоји: „Сауербалдова (Сајервалдова) улица.“ Ама и то је ништа ама чуј и диви се! Био је у Мостару Апел, душа ваља, кажу добар човјек. Што јест, јест! Грађани му приредили дочек а разумије се у нас су грађани „дошли“ — а рођени синови су давно из грађанства „пошли“ у Фогларев тефтер. Па чуј шта ти мудро уради наш градоначалник. Нареди ти он, да се напухају њеколико мјехова, те ставио 5 фор. награде под којијем би пукао мијех, кад скочи на њ. Свијета има свакаква а код шокаца никаква, па ти један шокац за 5 фор. удари у скакање. Боже мој, ћирлитања и кикотања све да попуцају „господа“ од смијеха — није, болан не био, шала, сеир за туђе паре, народу пуца грбача! Један шаљивчина, који је у крај мене стајао примијети да је срећа што зуби нијесу остраг — а ја ћу му на то: бре море, теби је до шале а по згодније би урадио г. начаљник да је заметнуо с опћинскијем присједницима и осталом тевабијом чиновника ону игру — па да народ с њима сеири... и да нам Херцегову земљу не преносе у Африку, јер ако су они црни и било им црно а нама чист и свијетао српски образ и сад и до вијека.

Мирко.

ИЗ ДАЛМАЦИЈЕ.

Дубровник, 5. маја.

Када ту недавно неки српски листови донијеше вијест, да ће кнез Никола доћи у Биоград и то на своме повратку из Цариграда, да посјети, да се српски рукује са младим краљем Александром, кад јавише, да ће витешки господар Црне Горе и Брда, јунак на крвавоме и дипломатском разбојишту, потомак Петра I., Раде и Данила, доћи у Биоград, да својом јуначком десницом стисне младу десницу потомка Милоша и Михајла, скочише као увијек и овог пута, непозвани да ако је икако могуће осујете ту посјету, да запријече јунаку сећи са Ловћена у питому Шумадију, а међу првим и опет се истрча „Пестер Лојд.“

Но, прије свега ми кажемо, да не знамо јесу ли нијесу оне вијести истините и не знамо и не ћемо да знамо. На пријестолу Петровић-Његоша сједи црногорска а по томе и српска дика, а Србијом владају одлични родољуби. Између Србије и Црне Горе ниче цвијеће српске слоге и љубави, једни и други раде данас оно, што ће за цијело бити од користи народу и ми у њихов рад имадемо неограничена повјерења. А не вјерујемо ни у то, кад би збиља ова вијест била истинита, да би је осујетило трабуњање „Пестер Лојда“ — па ипак узео сам перо у руке, да му нешто примијетим, да га бар упозорим, како се при писању о нашим српским стварима, често пута тако истрчи, да и против воље избаци по коју искрену ријеч, из које се лако тумачи пакост и злоба, којом су задахнути неки мађарски новинари, кад се у опште баве српским питањима.

„Пестер Лојд“, љутећи се на те гласове и у напријед сажаљевајући (!) корак кнеза Николе, ако би дошао у Биоград вели: „да ли ће то Црна Гора одобрити да самољубиви кнез Црногораца, као вазал, учини подворење малољетном краљу Александру, питање је на које ће без сумње „Глас Црногорца“ одговорити.“ Прије свега требало би, да „Пестер Лојд“ знаде да у Црној Гори воља господарева, воља је и народа! И не зато, како му извијесни људи подмећу, што би он био тобож неки тиран, већ за то, што је кнез Никола љубљен од свога народа. С тога дакле ако је кнез збиља одлучио се на пут преко Цариграда у Биоград — не тражите разјашњења од „Глас Црногорца“ већ причекајте, па да се увјерите, како га и на том, као на сваком путу прати благослов цијелога народа.

Сад на друго. „Пестер Лојд“ зове кнеза „самољубивим“ а то за то, да докаже како кнез, као такав неби под ни пошто дошао у Биоград п р в и на подворење српскоме краљу, јер би то значило за-њ неко понижење.

Нијесмо позвани, да одговарамо „Пестер Лојду“ је ли или није кнез Никола „самољубив“... али о господару, који не налази за понижење, да он залази и у најпростије црногорске колибе и тамо на лицу мјеста хоће, да се о свему и свакоме увери, о једноме владару, који не налази за понижење, да сваком даном приликом посјети сваког борца-Црногорца у његовој маленој колиби, казати, да је „самољубив“ значи узвишеност претворити у нискост а племенитост у злочинство. Али знамо ми куд циља „Пестер Лојд.“ Њему је неправо што се и проносе ови гласови, он би хтјео да се између Црне Горе и Србије још ударају они мајсторски клинови, као за вријеме Милана и Гарашанина, хтјео би, мјесто љубави да између ове двије државе посије презир — па, ако је могуће, да још и зарати два брата. Али се он у томе љуто вара. Вара се кад мисли, да у наслједнику Данила има и једне искре „самољубља“ пред лицем Српства и његове будућности. Кад је у Србији владао покојни Михајило а у Црној Гори пок. Данило, овај потоњи поручивао је првоме: „Освети Косово, ја ћу ти бити прости стражар пред конаком!“ А кад је то говорио? Онда, кад су извјесни дипломате хтјели да ове двије државе позаваде, кад су хтјели да између Михајила и Данила упале пламен зависти. Кнез Михајило је одговарао: „Ја имам револвер и ако Бог да те се заратим с Турском, па ме срећа изневјери, последњи метак у моје груди!“ Таки су људи сједели на српским пријестолима — али зликовачка рука првога убије у Котору год. 1860. а другога у Кошутњаку мало времена послије. Ова два убиства била су за Српство два Косовска поља. За њима дођоше Милан и Никола. Милан је ударио странпутицом и посрнуо је, кнез Никола остао је на Даниловој висини и он и данас на њој стоји. Послије Милана, дошли су на владу људи опробани у родољубљу, дошли су Срби, у правом смислу ове ријечи, и њима је повјерено васпитање младог краља. На Даниловом пријестолу сједи Никола а од регенције се надамо, да ћемо на Михајиловом престољу дочекати другог Михајила, и с тога ако је истина, да ће кнез Никола у Биоград, то није, то не смије бити од понижења, то би била само величанствена епизода, да се први пут послије Косова састају српски владари и то: да јуначки господар Црне Горе стисне десницу младог и нежног краља, да га и он надахне духом Обилића и потсјети на његову песму: О н а м о, о н а м о... д а в и ђ у П р и з р е н...!

Да, да — да га на ту пјесму потсјети јер у Старој Србији и Мађедонији чине се свака безакоња, тамо се Срби на измаку XIX. вијека убијају и на муке мећу — — тамо ће се за цијело састати српски владари и тад ће бити свршен чин српске мисли а овај први састанак — био би само пролог тога чина, који би одјекнуо над гробовима и Михајила и Данила: ваша мисо погинути неће!

Понижење би било, да завршимо „Пест. Лојдом“, кад би кнез Никола и српска регенција и влада радили оно што тај лист жели, понижење и за њих — и за цијело Српство, али на српску срећу кнез слуша само своје племенито српско срце.

=

Поглед по свету.

— „Глас Црногорца“ доноси на првом месту, да је црногорска влада одустала од конвенције, склопљене још год. 1871. између Црне Горе и Аустро Угарске о снабдевању сољу пограничких крајева црногорских дуж Боке Которске. Исти лист износи доста а врло оправданих разлога, који су црногорску владу побудили на овај корак, па завршује: да је црногорска влада замолила Аустро-Угарску, да би јој дозволила искрцавати со у которском и рисанском пристаништу из брода на кола без прекидања, док на броду траје соли, како би на тај начин држала на Грахову и на Његушима отворене своје магазине од соли на услугу своме народу. Аустр. влада, премда је транзит иностране соли преко земљишта аустријског у начелу забрањен, ипак је пристала на молбу црногорске владе.

Овај корак аустро-угарске монархије „Глас Црногорца“ поздравља као знак особитог пријатељског предусретања.

— У паришким листовима опет се читају врло интересантне новости о т. зв. кневу Фердинанду Кобургу. Дознају ти листови, да се у дипломатским круговима у велико говори о преговорима, који се воде у циљи, да се бугарски Фердинанд ожени принцевом Летицијом Бонапарте, удовицом војводе од Аосте и снахом италијанскога краља. Ове преговоре води мати Фердинандова, Клементина, која се заклела, да се њен син мора оженити, док је још на престолу, јер само тако може му упалити добра партија. За Стамбулова се чује, да му се ово не допада, јер се боји, да ће онда Италија енергично потпомоћи свога зета, чији ће уплив порастити на штету његова уплива. Бојећи се тога, Стамбулов је битно охладнео и према Клементини и према Фердинанду. У колико су истините ове вести идемо да видимо — али да т. зв. бугарски кнез тражи по свету жену, то је врло могућно, а још могућније, да му је мати проводаџиница.

љини нестајаше и у маси воденој ишчезоше, Помислио сам тада таки је и човечији живот. При образовању таласа дете се роди и живи. Узкомешани и избуркани таласи, то је борба човечија у животу. Преливање и сливање један у другог таласева, нестанак човека у борби живота свога.

Удубљен у мојој оданој сањарији, пренем се од једанпут од многих морских риба, далфине, које около пароброда скакаху из воде, те паметне и пријатељи човечији, свуда се оне појављују, када осете да по морској површини лађе плове и путују. Њихово скакање из воде на површини морској, уједанпут видиш, где им се глава промоли, па средина тела напослетку и остали труп, и скоче у пола круга и опет их нестане у маси воденој.

Ми смо путовали с истока к западу, јужно и западно разлило се море да не можеш краја очима догледати. На северној страни видила се обала морска, од прилике три четир сата даљине, уз саму обалу белила се дивна варош Ница као бели лепи лабуд. Ница је чувена и позната целом образованом свету. Њено купатило посећивали су богати људи са сва четир краја света.

Иза вароши Нице у малој даљини видиле су се Савојске планине, које су се високо над површином морском уздигле горе у облаке. По површини њиховој белио се снег, који вечно планину покрива. Облаци се вијугаше над њима и около њих. Даље иза планина у вис види се кад и кад планински, Монт-бланка и Монтрозе, који су вечно са густим облацима прикривени и невиђени.

Дан беше отоплио и јака врућина пред подне настаде. Војници се гураху међу собом да што пре дођу до бурета с водом, које беше на сред пароброда са пијућом водом. Буре беше отприлике до 50 акова, около њега свуда у наоколо беху славине, те се сваки с њима служио при пијењу воде, цело после подне непрестано беше лом међу војницима около бурета. Само да загасе жеђ од превелике врућине, која после подне постане несношљива, ма да је вода била преврућа, само да се грло покваси. На пароброду су неколико заробљеника добили од француских војника афричког дувана и пушили су, ну тако беше јак, као да пушиш тутцану паприку. Рибе делфини не остављаше нас целог дана нашег путовања, праћакаху се и сиграше се около пароброда до саме ноћи. Целу смо ноћ путовали и сутра дан око 10 сати пре подне стигосмо у пристаниште тулуско у Француску.

Пароброд није стао уз обалу да нас на земљу искрца него смо се на баркама из пароброда на обалу извезли. Са обале кренусмо се у варош Тулон. Пролазећи путем дођемо у градске шанцеве, где смо видили много робијаша, где су тамо у тулуске тавнице на заточење осуђени, да њихове пресуде издрже. Било их је две до три стотине, све два и два с ланцима оковани, једном је ланац на левој руци а другом на десној нози, те тако сваки пар заједнички свој посао обављају. И онда су радили на неком каменитом угљу; кога су са лопатама на неколико гомила гртали. Црни беху од угљене прашине, те су изгледали као прави Арапи.

Кад стигосмо до њих и они нас спазише, сви у глас почеше се ужасно дерати и викати, те пљескајући рукама, с највећом радошћу поздрављаше нас, извесно су држали, да и ми њихову судбину делимо. У даљем путовању пролазили смо поред неких казамата прилично дуго, докле нас одведоше у један дубок шанац, у којег, кроз неку капију, уђосмо. Тамо нам рекоше, да смо стигли на одређено место, где ћемо даљу наредбу чекати. Десно и лево беху високи казамати, на којима беше чета војничке страже постављена.

Силан се свет из вароши на казаматима скупио, и посматраше нас непрестано. Врућина беше ужасна, пече сунце, мислиш да си поред усијане пећи. Глад и жеђ, та два човечија непријатеља, тако нас почеше љуто морити, да смо у више маха камењем се на стражаре хитали и викали, нека нас боље све поубијају, него онако да нас са глађу и жеђу море и киње.

Народ је бацао у шанац са свију страна хиљадама лимунова и поморанчи, само да би колико толико жеђ загасили, али шта је то на онолико стотина војника, који смо под жестоким сунцем на усијаном песку и шљунку стајали. Тек око седам сати пред вече, донесоше неколико буради с водом и вином, леба, кобасица, салами, сира и разна друга јела и пића, једва се мало уталожи и утиша жагор и вика међу војницима. Кад се мало наранисмо и напојисмо, одмах је други расположај међу нама овладао, место вике и ларме, настаде певање и играње, и то трајаше до неко доба ноћи. Из оног шанца, одведоше нас кроз неку капију, у други шанац, где беху шатори војнички разапети и под шаторима беше слама прострта, ту смо преноћили и дан дочекали.

Сутра дан у јутру пођемо око шест сати из шанца на жељезничку станицу, где смо морали дуго да чекамо, док не добисмо заповест да даље путујемо.

Варош Тулон, лежи јужно на средоземном мору, може имати 70—80.000 становника. Тамо је средиземно француско ратно пристаниште. У пристаништу беше неколико ратних бродова, међу којима и две велике ратне фрегате, са три реда топова, где су један над другим, кроз отворе њихове вирили на поље, оне беху у пристаништу усидрене.

Десет сати могло је бити, кад смо се са тулонске станице кренули, путовали смо цео тај дан и до пола дванаест сати ноћу смо стигли на марсељску станицу. Станица је врло лепа и дивна, да их мало има таквих по осталој Француској. На станици дочека нас жандарска коњица која изгледаше сасвим достојанствена, људи беху у пуној мушкој снази, све преко 30 година, млађих не беше међу њима, сви беху заогрнути у дугачким и широким црним огртачима, са белим ширитом у унаоколо опточеним. На глави су носили црне шешире као што су под Наполеоном I. ђенерали носили са белим ширитом опточени.

Са станице кренемо се кроз варош, дуго смо ишли док смо стигли у једно велико двориште, где смо затекли више хиљада ћесаревих војника, који беху заробљени из разних битака у Италији.

Бранко је даље причао, како су их из оног двориштa однели на острво Фриаули и натраг их донели у варош Марсељ и све редом, док се није састао са господином у Гаљаку, као што је штованим читаоцима, из самог читања, познато.

Е, баш вам лепо хвала, на вашој приповести. Ви сте заиста доста претрпили и препатили, рече стари господин. Но, надајте се од сада, да ће вам заиста боље ићи. Сада изволте господине поквасите мало грло, извесно се осушило, ма да нисте сада у оној манастирској порти, смејући се, додаде господин.

И од наше стране, моје и теткине, прогговори млада госпа, нека вам је лепо хвала на вашој доброти, које сте нам заиста занимљив догађај све потанко испричали.

Ја сам вам све истините догађаје причао, које сам мојим очима гледао, и лично сам искусио, одговори Бранко.

А сада вас молим да ми извините, мислим да је време, већ је и дванаест сати.

Тако је, рече господин, време је, да се одморимо. Бранко устаде и поклони се оде у своју собу.

(Наставиће се у идући петак.)

ИЗБОРНО КРЕТАЊЕ У ТРОЈЕДНИЦИ.

Кад идући број нашега листа стигне у руке свима нашим штованим читаоцима у Троједници, гласање пред изборним поверенствима биће већ у пуном току. Ми дакле сад по последњи пут братски молимо бираче, да себи осветлају образ и тиме и целом народу српском па да једнодушно гласају за кандидате, које им је препоручио „Србобран“. Нека свет види, шта Срби могу кад су свесни и сложни. Напред, браћо, јуначки напред; у вас је упрло цело Српство очи своје. Покажите да се не требате стидити пред светом сеном наших јуначких праотаца!

* * *

Из **хртковачког среза** нам пишу: „Ми се не можемо пречудити тишини која влада у нашем срезу, чисто човек не би веровао да су избори. Влада се овај пут ни не миче канда је нема живе. Бог би дао, да се и она већ једаред умудри!“

* * *

Из **илочког среза** нам јављају: Чисто не разумемо шта је ушло у г. бана Хедерварија да су његови органи у нашем срезу сада тако питоми канда нису избори пред вратима. Симоновић кортешује али владини органи држе се мирно. Чудо големо!

* * *

Из **Земуна** пишу нам: „Због „особитих“ заслуга за народ нисмо кадри нашег грађанина, г. дра Тошу Недељковића, овде ни у оближњем ком срезу протурити за посланика, па смо га морали чак у срез мартиначки послати, а ми смо опет морали чак г. М. Хрвата умолити, да се прими кандидатуре, па да помоћу његовог ауторитета, кога г. Морфи респектује, г. Морфија, ако буде ишло, избацимо из седла. Сви смо се удружили, па опет не бесмо сигурни, те морасмо саборског бившег председника умолити, да нам помогне, да се г. Морфија курталишемо.

Ако буду у мартиначком срезу бирачи чули, да је и г. Тоша творац злогласног јединственог штатута, и да је о том писао и препоручивао га — то неће за њ бити најбоља препорука.

После избора писаћу вам, како су исти текли.

Д.“

* * *

Пишу нам из **румског котара**: Баш из уста самих наших ратара, чули сте, како им је. Чули сте, да неки због „добра“ живота помишљају на сеобу. Из уста њихових, чули сте, како позвани ћуте, не нађоше за вредно ни малчице договора држати, кога да истакнемо за кандидата самосталне (радикалне) странке. Па сте од њих и то чули, да кад они сами хтедоше себи кандидата истаћи, како неки од тог их одвраћаше, само да се не ремети дисциплина у странци. И ја томе немам шта додавати, јер су они сви казали: да није било збора ни договора, да су трпили, и последњи час куца пред изборе, а ми још ни самосталног кандидата немамо. Ал ми смо Срби и хришћани, па смо милостива срца, па хоћемо и оно да наградимо, што за награду није. Е, па и то је леп начин за препоруку. Ми тако. А шта ће на то будућност и потомци наши рећи! И тако ћемо ми добити посланика, који ће бити „прави“ представник и прави излив воље народне. Кад смо већ тако неспретно ушли у изборе, боље би било да смо остали код куће, те пустили сам народ да ради како зна, бар би спасли душу своју; или да смо се од избора сасвим уздржали, па пустили нек кшефтују док се неотрцају.

Ђ. Ф.

ЈОВИЋ И — БЈЕЛАНОВИЋ.*)

Из пришке околине, 7. маја.

Драги господине уредниче! Дошао ми је поштом „Српски Глас“, ја га нисам наручио, нисам ни знао за њ, до ту скоро када сам о њему читао у „Застави.“ Ко ми га је послао и зашто ми га је послао? Одговор је јасан: послао ми га је Сава Бјелановић а за то, да прочитам чланак: „За последњи пут“ и да би и ја учинио оно, што жели Бјелановић, дакле да би и ја кортешовао а да се Ви, г. уредниче, збаците са уредништва „Заставе“. Да се то постигне, они се служе оним што сте Ви писали пре десет година а не износе ништа против Вас, да сте ишта и радили и писали против Српства од тада, или да пишете и радите сада. Ма да морам признати, г. уредниче, да сте на многим местима истрчали пишући оно у „Nar. Listu“ — опет, ја кажем, да се из свега онога неда ништа закључити, што би могло послужити доказом да сте радили против Српства — а и да сте што и писали, што Србин не би требало да пише, може се приписати и ондашњим приликама и ондашњем стању ствари, кад се у питању Срба и Хрвата није знало ни ко пије ни ко плаћа. Свакако важно је то, да је „Српски Глас“ претерани либерални лист, да је у нитковлуку надмашио „Браник“, да и он као и „Браник“ а и још неко раде на томе, да се уништи, да нестане „Заставе“. Ако је тако као што јесте, онда одкуд „Српски Глас“ пише (а „Браник“ то преноси. Ур.), да Вас он не напада ради Ваше личности. Хе, хе, занаго се господа потрудише ради опстанка „Заставе“, та чујте их само, да се они старају за „Заставу“. Ово је доста а да им сваки уђе у траг гадним смеровима. Ви, г. Јовићу, нисте им криви што сте онако писали године 1882. (? Уредн.) већ што овако сада пишете, а сада пишете онако, како свакоме правоме Србину годи. Још нешто. За мене госп. Бјелановић не зна, за мене није никад ни знао, па одакле му моја адреса? Исто тако „Српски Глас“ дошао је и другим радикалима, о којима г. Бјелановић није ни чуо говорити — а сви ти, којима је дошао „Српски Глас“, не примају ни једног листа осим „Србобрана“ и „Заставе“. Ко се дакле пожурио, да г. Сави пошаље адресе — коме то још лежи тешка брига на срцу да уништи „Заставу?“ Је ли онима, који су против Вас писали и нека писма... Је ли онима, који су више и од саме владе и доста више радили, да Вас не бирамо за посланика? Ко је — нека се открије. Ниткови, што раде иза кулиса. Иза кулиса су научни глумци да мотре на публику, а ми не — ми отворено радимо!

Ваш пријатељ **X**.....

* * *

Ми доносимо ово писмо. Ставили смо га као допис, али у ствари није већ приватно писмо. Немамо разлога да кријемо целу ствар, а и да би га имали не ћемо. Дописник право каже, да ми не радимо иза кулиса, ми нисмо глумци иза кулиса, него раденици на јавноме пољу и с тога ево нас, да и ми проговоримо. Да право кажемо, на оно писање Бјелановића, хтели смо се осврнути са мало редака — али кад се потрудио и „Браник“ да то пренесе и кад су се неки опет потрудили да „Српском Гласу“ пошаљу адресе наших првака-једномишљеника, ред је да им не останемо дужни.

Пре него пређемо на ствар, још два-три потеза пера. Наш пријатељ чуди се, ко је г. Сави послао његову и осталих нам једномишљеника адресе? Је ли ко од Браниклија? Не, није! Јер сваки би у том случају препоручио „Бранику“, да оно прештампа као што је и он прештампао. Дакле — ко? А ко је писао она гадна писма пуна сумњичења и разашиљао их тамо — и амо, а ко је почео да преко „Дневног Листа“ напада „Заставу“ кад нема образа, да то уради — рецимо у којем другом листу?! Наш пријатељ добро каже: Браниклије и либерали око „Српског Гласа“ заверили су се срушити „Заставу“, али ми се бојимо да у ту заверу нису ушли и још неки... т. ј. они, који знају за адресе и шиљу их Сави Бјелановићу, они који имају образа да нам поручују, да се не мешамо у ствари наше браће у Троједници, јер да ми за то немамо права, као да је јуче „Застава“ почела излазити, или као да она нема највећих заслуга за пробуђено Српство у Троједници, као да незнају, да су уредници „Заставе“ и сарадници њезини као Милетић, Томић, Нанчић и други одлежали у Вацу, с тога јер су се борили за Српство у Троједници. Да, то су они, којима је једина брига „Заставу“ срушити, да она ћути, која је увек говорила и говори за српски народ а да говоре они, који у опће не знају а и да би знали не смеју.

Увода је доста. Прелазимо на ствар. Претпоставимо да је истина да је Крунослав Јовић писао онако у „Nar. Listu“ — али то што је писао, нити је у целости изнео „Српски Глас“ нити пренео „Браник“. Ми знамо за те чланке и „Српски Глас“, преносећи то писање, изоставио је готово све главно, као што је и „Браник“ преносећи из „Српског Гласа“ нашао за добро да нешто изостави, а по чему ће се ниже видети: какви су! — Зашто та господа не пренеше целе те чланке К. Ј—а из „Nar. Lista?“ И је ли то поштено, да га осуђују и приморавају и друге да пристану на њихову осуду по извадцима из чланака? Може неко са свим лепо да напише: „Ја кажем да би у интересу Српства и Хрватства било добро, да се једном сложимо и да се не заваћамо“ — а други се нађе па оно препише и изостави „Српства.“ И онда остаје: „Ја кажем да би у интересу Хрватства било...“ и т. д. Али и ако су господа, као увек нитковски поступали, ипак одговорићемо им и на оне извадке, одговорићемо им и доказати, да није истина, да је лаж што су говорили, како је Крунослав писао у „Nar. Listu“ да је православни Хрват. Читајте, молимо у „Бранику“ тај из „Српског Гласа“ пренешени чланак: „ја барем а таковиx имаде врло много, свечано се ограђујем против тога, да се сви следбеници источне цркве сматрају душманима Хрватске, да се сматрају одметницима славенских интереса.“ Овако је тамо писано. А зар се не види по овоме, да се писац није признавао Хрватом, већ Србином? Јер да се признавао Хрватом, казао би: „ја, као Хрват, мислим да имаде врло много следбеника источне цркве...“ Али он је казао: „ја барем а таковиx имаде врло много...“ узимајући Хрватску, као треће лице. Али признајемо, писац је погрешио, погрешио, што је казао, да он мисли како има врло много православних који нису душмани Хрватске. Данас треба то исправити п рећи: да их нема ни мало. Или ако их има — жалосни су то људи! Ако су луди Старчевићанци ударили у обест, смеју ли Срби за то презирати све Хрвате и Хрватску? Одговорите — и ми вам смело гледамо у очи и данас вам, као што рече К. Ј. пре дванаест година, одговарамо: ви сте у том случају одметници, гадни и жалосни одметници словенске солидарности! Ми Срби тражимо солидарности и с Грцима, тражимо је и с Румунима па и с Бугарима и надамо се да ћемо до ње доћи, кад Бугари истерају Стамбулова, а овамо има шупљих глава, има неких политичких шарлатана, који трубе: треба презирати, треба уништити нашу најближу браћу: Хрвате!

Него писац је казао да је следбеник источне вере и то је господи упало у очи — с тога је он ренегат. Је ли у томе грех? Грех би био, да је казао, као што му подваљују, он је он „грчко“-источне вере јер би баш то било у опреци са српско-православним називом, али казати „источне“ вере, то је исто као што римо-католици њихову веру зову „западном“. Ако је с тога ренегат, реците отворено; али то не можете, то не смете а писац ће вам — ако га упитате — признати и отворено вам казати, да би боље било, да је написао, како је следбеник српско-православне вере, ма да не признаје, да је за то одметник, што је онда, сигурно из тактичних или боље политичних разлога (које разумети су „Српски Глас“, „Браник“ и њихови пријатељи сувише глупи), нашао за добро да рече „источне“.

Још је нешто казао писац. Да су „Срп. Глас“ покренули покварени попови. И „Срп Глас“ надовезује: „тобоже себичност поповска створила је нашу странку“. Не, не, г. Саво, странку, јер је странке било и пре вас тамо око „Срп. Гласа“, него су попови створили ваш лист, а то није казао писац, већ ви! Кад се оно г. Саво завадио са данашњим епископом Милашем, тим чувеним и гласовитим поборником православља, а с тога, што је Милаш увидео прљаве Савине рачуне. „Српски Глас“ у оно исто време, кад је нападао Друштво св. Саве, нападао је и Милаша и казао, да је то најпокваренији поп — а Милаш, тај најпокваренији поп, **основао је, подигао је** „Срп. Лист“. Изволте ово побити, ако можете — а ми од наше стране надовезујемо, да Милаш није такав; да је он узор православног архијереја, хиљаду пута бољи поп од оца Саве Бјелановића, **срп. православног пароха,** који је себи и у башти изнад Задра пререзао жиле, што се је ушло у траг шкандалозном живљењу са једном унијаткињом, из које љубави потече, како нас уверавају, данашњи бранилац православља — Саво Бјелановић. Но, ми ово не исисасмо из прстију. Ово је доказао г. Јово Сундечић.

За овим долази један велики, један неопростими грех пишчев, а узмимо да је тај учинио данашњи гл. уредник „Заставин“. Промислите само, он — баш је он, данашњи главни уредник „Заставе“ написао: „Јер што ми следбеници источне цркве велимо, да смо Срби сви без изнимке, чиме ћемо то доказати?“ — Па да, то ћемо данас и ми питати н позивамо вас, господо, без господског листа, вас „велеумнике“, да нам то докажете, ако смете и можете! Зар су баш сви следбеници источне цркве (православни) Срби? Дакле и Руси? Ха!? — Дакле и Грци? Ха!? И Румуни?... Којешта! — Допуштамо и вама и оним глумцима иза кулиса, који вам шаљу адресе, да нападате нашег уредника (у намери, црн вам образ, да срушите и њега а по њему и „Заставу“), али не допуштамо, да овако на рачун новинарског угледа лудујете. Зар паметан политичар не може допустити, да може бити и православних Хрвата (само што су се сви стрпали у редакцију Хрватске. Уред.)? Ако не, шта је томе консеквенција? Зар то, да је само онај Србин, који је православан? А шта ћете са толико стотина хиљада Срба римокатолика и Срба мухамедоваца? Па шта друго, већ их даровати Хрватима — — али, ви луде и бене једне! Ми кажемо: „Не гледа се ко се како крсти, већ чија му крвца грије груди!“

Оно, што ви износите, да је „Заставин“ уредник казао, да вук није изео све Хрвате, да не вреде више на бојишту 90.000 Срба од **300.000** Хрвата, да он воли трпети безакоња у Хрватској него она у Србији под **напредњацима,** пошто су она у Хрватској била куд и камо мања од оних напредњачких, — није потребе, да из тога правите ларму, то ће вам он казати и данас.

Али, ну ђавола — дошли смо на Босну и Херцеговицу!

Писац је казао, да воле Босну под Аустро-Угарском него под Турчином. Јест — али зар се онда није сваки надао, да ће Аустро-Угарска бити боља од Турске? Зар се није и тамошњи српски народ томе надао, кад је у часу — кад су мухамедовци пушком у руци поздрављали царску војску, тај српски народ био на страни царске војске под Мусићем, Голубом и другим војводама? Молимо вас, одговорите нам!

На оно, што је написано у „Nar. Listu“, да су Љубиша, Кнежевић, Петрановић и др. били одушевљени за сједињење Далмације са Хрватском, ма колико господа ковали из тога капитал — то је истина! Истина је и баш они, ови Срби, онда су за то сједињење највише и радили.

На послетку ако господа нападају, да је „Заставин“ уредник осуђивао српско-талијански савез против словенске браће Хрвата, он га и данас осуђује, он се гнуша тога савеза, са љутим душманима Словенства против словенске браће.

И ми смо готови! На главно, зашто су се лицемери прихватили одговорили смо. Готови смо и чисто не би више ни једне казали, да писмо и сад, као увек искрени, па да не истакнемо једну погрешку. Јест, погрешио је писац што је писао, да он мисли да у Хрватској нема Срба већ Хрвата, као у Италији Талијана, а у Ческој Чеха, и баш јер је споменуо Ческу, у којој живе толике стотине хиљада Немаца, па и овим не хтео признати, да су Немци већ Чеси — види се најбоље, да га није руководила никаква зла намера. Он је просто тако мислио — а данас не мисли. Зар баш човек увек мора једно те исто да мисли? Што човек постаје старији постаје и паметнији. Али, ако га за то анатемишу, што је некад нешто погрешно мислио, а данас не мисли — зар је он за то достојан да га баце на ломачу а да они пирују, који су до скора, тако рећи, српски и писали и радили а сад против Српства и пишу и раде? Писац био је на једној странпутици мишљења и увидео је па је дошао на прави пут, а они који су били на правоме путу и рада и мишљења, **па из себичних разлога** упалили свећу српском ђаволу и кренули странпутицом, да су чисти и светли?! Или је правило, да се опрости ономе ко се опоравио од греха, или ономе који у грех пада? Је ли бољи био Савле или Павле? Ма да грех Јовићев, ако је он то у збиљи писао, није велик, јер је грех једне мисли а никакова рада.

С овим одговорили смо и нашем пријатељу, да га убедимо, како наш уредник није радио против Српства, и оним „притворним“ пријатељима, који као глумци иза кулиса интриге кују и шаљу адресе највећим најљућим душманима радикалним — душманима, који и у сабору и у штампи бране анексију Босне Херцеговине, душманима (око „Браника“) који су упели сву снагу, да сруше „Заставу“, гадним и недостојним јуришима на њезине уреднике — па пошто су једнога унесрећили (не било им никад опроштено) мисле, да ће другога лажима и клеветама отерати.... тобож, јер њима лежи на срцу **„углед“** „Заставе“.

Свршили смо.

* * *

А сад реч-две „Бранику“. „Браник“ је пренео онај чланак из „Срп. „Гласа“. Мисли он, кад је већ до грла у блату, овај му је чланак добро дошао — да опет заигра стару игру клеветама. Пренео је чланак, али онако радећи, како увек ради: нитковски. Јер кад је пренео чланак — зашто га је пренео у целини а изоставио **само оно,** где Саво Бјелановић удара на Стражичића, што је овај дао једно његово писмо Илији витезу Рачети?

Зашто? Зашто? И опет.... зашто?

За то, како нам кажу, јер је случајно Маша Врбица био у Н. Саду, када су „воћков“ „зека“ и „лија“ удешавали, како ће пренети онај чланак. Кажу нам: Маша Врбица је упозорио „господу“, да то не раде, Маша Врбица је исту саветовао — да се прођу Стражичића.

Али Стражичић неће да се прође њих. Он нам је казао целу ствар и ево што је у истини.

Пре свега, наши читаоци знају коју и какову улогу данас игра Маша Врбица а против црногорскога кнеза. О томе смо говорили. Врбица је отишао из Црне Горе, а кажу, да га Србија није хтела примити у своју војску. Ко има разума, доста му је и ово.

Сава Бјелановић напао је ради онога писма Стражичића и рекао, да је он (Сава) једном писао Стражичићу против Рачете а овај то писмо предао Рачети, **начелнику** опћине у Будви, **владином човеку.**

То није истина! Лаж је, обмана је! Сава Бјелановић писао је писмо Стражичићу, кад се овај борио против Далм. владе и световао га да брани владу а у томе писму није било ни једне речи против Рачете. Писмо је код Илије вит. Рачете и нека га штампа! Није истина да је Стражичић предао писмо Рачети начелнику (Дакле г. Вуку Рачети) него Илији Рачети а он нити је начелник, нити је владиновац, **јер је Њ. В. кнез Црне Горе, Господар Никола I. венчани кум Илије витеза Рачете,** а Бјелановић ове људе крсти аустријским шпијонима! Па ни Вуко Рачета, његов брат, није владиновац, јер га је влада свргла са начелништва г. 1889. баш с тога, што је био против владе. Стражичић је био на страни свргнутог Рачете а Бјелановић му је писао, да не брани Рачетину српску, већ владину странку. Све ово знао је Маша Врбица и како нам кажу, упозорио господу у Арсиној кућижари да то не преносе. Где је нитковлук већи, код „Браника“ или код „Срп. Гласа“?

Али још је нешто знао Врбица. Владиној странци у Будви, коју је бранио Бјелановић, био је на челу неки Зеновић. Овај Зеновић морао је октобра месеца г. 1889. бегати из Црне Горе, јер се пок. црногорски министар Стапко Радонић на смрти јадао, да га је Зеновић убио, прогонећи га и мореће га гладом у Паризу, где га је пратио на лечење. Стражичићу је плачући причала госпођа Олга Рачета, којој је венчани кум кнез Никола, а која је била рођака пок. министра, да се њој тужила на овог проклетог Зеновића породица пок. министра — а **тих истих** дана Сава Бјелановић напада Рачете а бори се за Зеновићеву странку и настоји, да Стражичића предобије за себе.

Ето то је знао Врбица — и да не буде бруке, да се не уђе у траг једноме ниткову, који је радио о глави црногорским министрима, кажу нам, да је световао „Браник“ да не преноси нападе на Стражичића.

Али Врбица је црногорски војвода, он је поданик Њ. В. кнеза — он не сме да оваке људе узимље у заштиту, он не сме да се плаши а да се „Срп. Гласу“ не уђе у траг, како брани оне, ради

---

*) Ми показасмо ово писмо једноме нашем добром пријатељу и он нас је замолио да то писмо изнесемо на јавност и да му дозволимо да он на то рефлектује. Ми му дозволисмо, но тиме није се наш глав. уредник одрекао права да он сам одговори на подвале ако то за добро нађе управа наше странке. *Уредн.*

којих пре времена оде у гроб црног. министар, јер ма да је био тешко болестан — опет ко зна би ли умр'о, да га није Зеновић прогонио!

Ето их какви су! Ето вам их, српски роде и народе, какови несретници хоће да униште твоју „Заставу“ и ти су људи у савезништву са неким нашим тобожним „једномишљеницима“, ти људи су нашли и неке тобожње радикале, глумце иза кулиса, да им пишу адресе „Заставиних“ људи, код којих кушају поколебати поверење према Јовићу и тиме и „Застави“ — а који се јављају, сад у гадним приватним и анонимним писмима, сад у „Дн. Листу“, сад у „Слободи“ сад у „Срп Гласу“ — а преко „Срп. Гласа“ и у „Бранику“.

Ми рекосмо. Доста је полемике а ваљда смо свакога уверили да су људи, који раде на данашњој „Застави“ загрејани за Српство и да раде поштено и отворено, а не гадно и нитковски — иза кулиса! **Н.**

ДОПИСИ.

Из уздинског среза. (Писмо г. гл. уреднику „Заставе“.)*) — Кад се у борби дели мегдан и надјача, то зовемо победом. Што су у борби јаче и силније противности, победа је јача и већом хвалом обасипамо победиоца. Да је то тако, може се сваки уверити. Тако је и сад, кад су устали сви против народа, против његових верних синова, који само свагда истину и правду бране. Устао газда-Георгије, агенат француско-мађарског друштва за осигурање, и донео злосретни статут т. зв. јединствени. Ко иоле зна о њему, видиће, да се коси са нашом автономијом, те за то је „Застава“ и устала против њега. Многе су опћине протестовале, а држим, да ће и друге то исто учинити, што до сада нису. Иначе сами себи кујемо несрећу; а може ли бити, да је човек сам себи непријатељ? С тога ми овамо смо се јако обрадовали, кад је г. Стеван Јовић устао најодлучније против злосретног статута и против других злоупотреба газда-Георгија. Али не можемо да се начудимо, како може бити тако несретних људи, који бране газда-Георгија и његов изум!? Али да, то су господа трбушари, она господа, која су зауставили точак народног напретка, а овамо се издају за „браниоце“ народа! Али што се те авети копрцају, кад им је народ казао, шта су и ко су? Они су варали јадни народ, али кад дођоше људи одани народу, да они поведу народ бољој срећи, тад у њих овлада страх, јер трбушарска власт и слава пропаде. Али се господа још копрцају и вичу као махнити, а страшно је то кад Бог одузме памет некоме!

Читали смо, да су се и неки вајни свештеници народни изјавили против писања г. Јовића, као да исти господин грди газда-Георгија. То не разумемо! Господин Јовић говори и пише не против газда-Георгија, јер држимо, да је све једно ко био на столици српског патријарха, већ против дела његових. Народ је проговорио протестима, а сваки онај, који даје изјаву, да газда-Георгије добро ради, тај је очити непријатељ народа. Тако и жалосна изјава неких свештеника није ништа друго, него изјава против народа, јер г. Јовић добро ради, а тај рад народ одобрава. А какви су свештеници, који иду против народа, у ком су поникли? Ми се гнушамо њих и осуђујемо! —

Чујемо, да је и несретни Арсеније-воћков дрљао у лудости својој неко писмо против највећег песника и љубимца нашег, Змаја. Ах, Господе и Боже, зар ти људи баш са свим полудише!? Та тога Арсу-воћкова требало би послати у лудницу, а не да грди највећег песника и узор-родољуба Змаја. Ми овамо устајемо и ево протестујемо против начина суманутог и несретног Арсе-воћкова, а омладина треба да подигне свој глас, а то ће учинити за цело; јер ако омладина не учини то, онда се од ње — од Чика-Јовине деце — не можемо надати бољој и лепшој будућности.**)

Да завршимо. Велике и тешке борбе има да издржи народ и на челу верни његови синови. Али што веће беде и невоље тим сјајнија победа Народ ће под свесним и мудрим вођама победити, јер народ живи и остаје; а тај исти народ жигоше издајнике, а славиће свагда верне синове. Да живи мили народ српски! Да живи г. Стеван Јовић, узор Србин и родољуб! Да живи наши дични песник Змај-Јован! Живели свесни синови народа српског!

Један свештеник.

*) Ово нам је стигло од једног свештеника, па пуштамо без икакве промене. Ур.

**) И доиста, наша омладина српска, где год је има, не сме остати индиферентна према оном срамном и бестидном писму, к је је могла написати само луда уобразиља бесомучног Арсе „воћкова“. Ур.

Вести из места и са стране.

Парастос пок. Васи Кнежевићу, приређује овдашња српска правосл. општина сутра у 10 сахати пре подне у св. ђурђевској саборној цркви.

Деманти. „Глас Црногорца“ доноси овај деманти: од неког времена по свој европској журналистици говори се упорно о путовању Њ. В. кнеза час у Цариград, час у Беч и Петроград. Ми пак о таквом путовању не знамо ништа, толико можда ће Њ. В. књагиња, по савету лекарском поћи овога лета у Карлсбад или где другде на лековите воде.

„Џиновска душевна снага дра Полита“. У повереници, коју је ових дана добила дружина „Браникова“ на потпис, скривен је један врло драгоцен нов проналазак, који је у стању да изненади и задиви сав српски свет Пронађена је „џиновска душевна снага“ у дра Полита. Где год се чита „Браник“, видела се тога дана отегнута, зачуђена лица; са усана сваког његовог читаоца прелетео је не један пут узвик необичног изненађења, иза кога се просуо по задовољном лицу код присталица Политових осмејак неописаног блаженства, а код оних других — опет осмејак, ал мало друкчији. „Ко би то мислио!“ — „Ко се тому надао!“ — „Гле молим те, а ја о том нисам ни сањао“ — једном речи сав свет зинуо од изненађења. — Чисто завидимо слави проналазачевој. Завидимо му тим више, што је истрчао испред нас, што смо ми то уочили још далеко пре њега, али нисмо смели одмах да кажемо, него смо бојажљивошћу, која је својствена проналазачима врло замашних и великих ствари, брижљиво чували ту своју драгоцену тајну и купили све више и више необоривих доказа, да кад се једном појавимо пред светом са својим великим проналаском, не буде ни једне живе душе, која ће и посумњати, а нек'моли дрзнути се, да га обори. И сад ето, дође човек, па нам лепо испред носа оте славу и пренесе је у „Браников“ логор. Све, све, али једно му баш не дамо. Грчевито смо се ухватили за две речи и те две речи треба да нас рехабилитују, треба да докажу свету, да смо ми први проналазачи. Тамо се вели о тој „џиновској душевној снази“, да се **„овога пута** показала велика и сјајна.“ Дакле тек овога пута?! А шта је са борбом Политовом против Милетића у „Народу“! Шта са Његовом великодушношћу, којом се узвисио над Милетићем, опростио му и придружио му се „уз раме“? Шта је са Његовом џиновском душевном снагом, коју је показао у својој обрани пред пештанском поротом због чланка о Боци-Которској? Зар ту светлу појаву узоритог политичког поштења, нису у оно доба прославили његови пријатељи др. Лаза Костић, покојни Миша Димитријевић и др. у својој изјави против, хоћу рећи за Њега? А шта је са најсветлијом епохом Политовога рада, када се по примеру спаситеља света и још многих великих мислилаца, којих је имена овековечила повесница, повукао у самоћу, (на свој салаш) и са правом стојичком издржљивошћу чекао, чекао, чекао и чекао, да сасвим сазре у њему та душевна снага и да се развије џиновски. Па кад се после упустио у неједнаку борбу с нама радикалима, зар се није у сваком потезу пера његова (сетите се само оних силних „одушака“,) огледала та џиновска снага, којој су довољни били гвоздени разлози објективне критике, која није никада прибегавала захрђаном оружју — денунцијације. Свет се дивио, како се та џиновска величина бори хладно, без страсти — гледстонски, док се остали морални пигмеји међу нашим противницима дали на преписку с Чивутином Максом Фалком и гушећи се од страсти денунцирали нас у „Пест. Лоју“ влади као социјалисте и анархисте. Тек кад се ово двоје стави успоред, избија у правој, лепој светлости већ у оно доба џиновска душевна снага његова и морална голотиња писца онога писма „драгом Максу Фалку“. Пођимо и даље. Зар мислите, да би он могао толике године издржати као фишкал нар. фондова, да није већ онда било у њега те џиновске снаге? Би-л ти могао, дре Вучетићу, би-л ти, дре Гостовићу? Би, врага, ал он је издржао и издржаће још дуго ако да бог и Његова Светост! — И ви при свем том тврдите, да се та џиновска душевна снага тек овога пута показала велика и сјајна. Ко ју је дакле пре уочио, ми или ви? Али нека вам буде. Ми вам великодушно поклањамо проналазак. Главно је што је јавна ствар тим добила и ми се скромно повлачимо. Но када сте већ започели, истерајте до краја. Ми се радујемо вашој ревности и пошто видимо, да сте од нас много доколнији, уступићемо вам још неколико сензацијоних проналазака, који ни мало не заостају иза оног првог, да их ви разрадите и прикажете. На истој висини на којој данас стоји џиновска душевна снага Политова, наћи ћете н. пр. проницави и генијални ум мајстор-Арсе Пајевића („косовског топа“), затим беспримерно и узорито некористољубље дра Вучетића (које се најбоље манифестовало у („Матици“,) па тек несрављени публицистички дар дра Гостовића,*) прекаљену анђеоску благост и доброту дра Јојкића (којој ће новосадска црква. општина једном подићи споменик), неодољиву говорничку моћ Јоксимовићеву итд., итд Све то иде у једну категорију. Подајте све то лепо Бранчићу да обради. Он је писмен. **Свеми**

Александер Телеки, ветеран мађарске револуције умр'о је у 72. години свог живота. Године 1867. вратио се са друговима у Угарску, кад је издата општа амнестија. Био је народни посланик.

Последње суђење. Кроз који дан биће последње суђење Каравелову, који је, како јављају, у тамници сасвим ослепио. Стамбулов навлаш сада жури са пресудом док Фердинанд није у Софији, бојећи се да га овај не би помиловао.

Француска гимназија. У Москви ће се отворити велика француска гимназија, ради чега је отишао тамо Флурен, бивши француски министар спољних дела. Циљ је гимназије, да француска омладина у свему упозна и друштво руско и књижевност руску.

*) Где се тај манифестовао? Прим. слагачева.

Родила четворо деце. Како нам из Тешња (Босне) јављају, родила је 14. пр. м. Станојка жена Танасије Душанића четворо деце, троје мушко а једно женско, те су сво четворо помрли.

Непрежаљеној жртви братимства разбраћена, угинулом цвету са братске руке небратске — једној гранчици срца Обилићског

УЧЕНИКУ ПЕТОГ РАЗРЕДА РЕАЛ. ГИМН. РАКОВАЧКЕ

ВАСИ КНЕЖЕВИЋУ

ПАРАСТОС СВЕЧАНИ

даваће се, у име ове православне српске општине, у саборној цркви (светођурђевској), дне 16. (28.) маја, у суботу, ове год.

Јављајући то свима и сваком, позивамо уљудно да свак дође на молитву ову, и свак рекне: Жртво млађана за име за народ свој — покојна ти душа у насељу рајском!

Лака ти црна земља у гробу прераном!

У Новом Саду, 7. (19.) маја 1892.

ЦРКВЕНИ ОДБОР
прав. црквен. општ. новосадске.

Новије вести.

Рим. „Перзеверанца“ пише: „Hamb. Nachrichten“ имају право, кад веле, да уговор у погледу тројнога савеза не садржи никакве изричне обвезе Италије у погледу суделовања талиј. војске у случају рата. Тек кад је Криспи дошао у Фридрихсруе састављен је један војнички записник, у којему се установило да ће Италија послати неколико војених зборова у помоћ савезницима. „Rufoma“ вели на то, да је то све измишљотина.

Владимир Волинскиј. У присутности кијевског митрополита обављена је овде свечаност 900-годишњег јубилеја, одкад је у Волинији уведено хришћанство.

Петроград. Приликом свечаности у Волинији одржало је овде слав. друштво свечану седницу. Стигоше телеграми од српског и црногорског митрополита, као и од министра-председника Пашића, који је честитао свечаности православља, које ће бити увек бедем словенске осебности. — Бивши бугарски министар, Лудсканов, причао је, како у Бугарској силно напредује римска и лутерска пропаганда, пошто православље нема доста отпорне снаге.

Милан. Прича се у римским дворским круговима, да је цар Вилхелм обећао талијанском краљевском пару, да ће до године у Риму присуствовати са царицом сребрном пиру краља и краљице.

Брисел. Министар грађевина Peerboom изјавио се је пред својим изборницима у Куртре-у енергично против кр. референдума, и ако је исти влада предложила па га мин. пред. Бернајерт живо потпомаже.

Дописница уредништва.

Дописнику из Будимпеште. У наредном броју. Поздрав!

Дописнику из Војке. Ради благдана штампан је наш лист већ јуче пре подне па је Ваш допис стигао доцкан. Уврстићемо га у наредном броју. Поздравље.

Песнику — Банат. Исто.

Дубоком тугом у срцу, јављамо свима родовима, пријатељима и познаницима да нам се наш никад незаборављени предобри отац, деда и прамдеда

ЈОВАН КИРИЛОВИЋ

умировљени финанц. чиновник

после кратког боловања дана 10. маја у 5 сати по подне у 83-ој години живота свога у вечност преселио.

Тело премилог нам покојника опојано је у св. ђурђевском храму уторак 12. маја у пола 4 сата по подне, а затим у св. успенском гробљу у породичну гробницу матери земљи предато.

У Сомбору, 10. маја 1892.

Лака му била црна земља, а вечан спомен међу нама.

Глиша Кириловић, син. Ана Кириловић, Наталија удова Ракић рођ. Кириловић, кћери. И многобројна родбина.

ОГЛАСИ.

244 **ОГЛАС.** 3—3

Од стране подписатог председништва српско-православне црквене општине, расписује се овим на дан 17. (29.) маја т. г. у 10 сати пре подне јавна, устмена понудбена расправа, за оправку овдашње српско-православне цркве и ново торањско кубе уз укупну прорачунату своту од 3645 фор. 31 новч. а. вр.

Жаобина установљена је са 5% од прорачунане своте.

Дражбени увети, детаљни трошковник, нацрт, као и сви на ту радњу односећи се нужни податци могу се сваки дан у обични уредовни час код овдашњег општинског поглаварства видити.

Председништво српско-православне црквене општине.

У Манђелосу, 5. (17.) маја 1892.

Ђока Дмитровић, тутор. **Никола Свирчевић**, председник.

САЛОН
ЖЕНСКИХ ШЕШИРА

најновији бечки и париски модели, крагнова и мантила за госпође, прашни огртача (Damen-Staubmäntl) од глорија свиле и листера алпака, сунцобрана женски и мушки, помодне и курентне мануфактурне робе, мушких летњих одела за господу, децу и дечаке, велики избор најфинијих штофова и камгарна за мушка одела која израђујем у сопственој радионици по најновијим фазонама, за салонска и фрак одела. Уведен је ванредни начин елегантне израде. Цене врло умерене.

За многобројну посоту умољава

ПАНТЕ СПАИЋА СИН

219 6—12 у Митровици.

ПОЗИВ!

на п. н. родитеље, старатеље, пречасно свештенство, гг. учитеље, званичнике и т. д.

СТОВАРИШТЕ ОДЕЛА

ЗА ГОСПОДУ, ГОСПОЂЕ, ДЕЧАКЕ И ДЕЦУ

НАЈВЕЋЕ БЕЧКЕ ТВОРНИЦЕ ОДРЕЂЕНО ЗА БАЧКУ И СРЕМ

налази се у Н. Саду на главној пијаци (до ћошка дунавске улице).

ОВО ЈЕ У СВЕТУ ПРИПОЗНАТА ВЕЛИКО-ИНДУСТРИЈСКА ФИРМА

М. НАЈМАН

ЧЛАН ЕВРОПСКЕ МОДЕРНЕ АКАДЕМИЈЕ У ДРАЖЂАНИМА

Одликована за добру израду, најбољи квалитет робе, ванредан крој и за јефтине цене на многим светским и индустријским изложбама.

239 **Творница је у Бечу VI. Mariahilferstrasse 35.** 2—10

а филијале се налазе: у Загребу, Араду, Београду, Осеку, Фијуми, Вел. Бечкереку, Целовцу, Љубљани, Лондону, Новоме Саду, Нишу, Паризу, Панчеву, Софији, Сарајеву, Темишвару, Трјесту и Задру.

За удобност мојих п. н. муштерија, наместио сам на стоваришту врло велики избор пешта, рубља за господу и дечаке од јефтиног и најфинијег квалитета.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.